

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 33. De sedibus novæ Paraquariensis provinciæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

inter Indos navatam operam, quod iracundiam non satis frænaret, interjecto tempore alterius Ordinis Institutum, Societatis permisso, amplexus est. In hoc etiam laudandus, quod totâ vitâ, Societatis æstimator, pristino gradu non sine lacrymis ac tenerrimo sensu ubique se indignum prædicaret. Ideo bonam mortem Cordubæ Tucumanorum in senectute sortitus est. Vincentio Griffio successit Didacus Boroa, & Baltazari Seniæ morte præcoci sublato Joannes Salas, quorum laborum magnitudinem inde conjicies, quod sesquianno quingenta supra mille capita Sacramentis expiata in his oppidis peste absumpserit. Sed quâvis peste gravior imminebat miserorum capitibus quorundam vexatio, adeo pertinax, ut, quamvis Senatus Regius & Archiepiscopus juberent leges Regias, quoad servitia, servari, non desissent qui his refragarentur. Cùmque Societas negaret posse se connivere indorum injuriis, jussu Majorum stationem, continuis litibus obnoxiam, biennio postquam iniverat, deseruit.

PRIDIE quàm abirent, Baltazaris Seniæ ossa secum ad Assumptionis Collegium transportanda Socii clam effodere tentantes, ab indis prohibiti sunt, miseriam suam inconsolabiliter deplorantibus: *An non, aiebant, satis miseri sumus vestro, ô Patres, discessu, ut etiam velitis nos carissimi animarum nostrarum parentis exuviis privare? quam spem tandem habebimus, si defunctorum aequè ac vivorum perfugio carere cogamur?* dictis addidere gestus planè lamentabiles, adeo ut doloris portio redundaret in Socios, amarissimo fletu filiorum, quos in Christo genuerant, infelicitatem prosequentes. Post Sociorum discessum Guarambarzi, vexationis metu, oppido suo deserto, se nemotibus, pristino more, reddidere, & in fugâ factum edidere memorabile. Nam Baltazaris Seniæ Sanctitatem æstimantes, ossa ejus effossa, arcâque inclusa, secum asportavere, singulis noctibus ex cera sylvestri cereos, venerationis ergo, circa lypsanothecam incendentes, donec torsum cicurati ad Assumptionis urbem ossa deferrent, ubi uterque Magistratus solempni pompâ præclaro planè viro parentavit. Id debebatur ejus integritati, jam ante initam Societatem adeo notabili, ut ipse, memor anteaetæ in pueritiâ vitæ, tanquam cessatorem se in Religione accularet, soleretque conscientiarum suarum moderatoribus affirmate, felicem se fore, si æquè piè viveret inter religiosos, ac inter sæculares olim vixerat. Nihil tamen eo fingi poterat ad institutum nostrum accommodatius, sive corporis modestiam, verborum parcitatem, prudentiamque, sive ceteras animi virtutes spectares. Dum adhuc viveret, Guarambarzorum Duci & ejus uxori in somnis apparuisse, ac utrumque invitasse, ut se aprari sinerent ad primam Venerabilis Sacramenti sumptionem, litteris ad Provincialem datis Didacus Boroa author est. In ultimo morbo, in summâ rerum omnium inopiâ, ne buccella quidem panis sepepta, quæ appetenti daretur, adeo ut Xaverianam mortem aliquousque adumbrasse putatus sit.

ANNO currentis sæculi decimo-quarto, comitiis Provincialibus Cordubæ celebratis, plurium suffragiis electus est Joannes Viana, qui Madritum apud Regem Catholicum, & Romam apud Societatis Generalem res Provinciæ & subsidiarios Socios procuratum iret. Sub finem ejusdem anni, Claudii Aquavivæ Generalis litteræ apertæ sunt, quibus Petrus Oniatus Paraquariæ Provincialis designabatur. In quâ Provinciâ fundandâ supra septennium Didacus Torres æquali successu ac labore posuit. Cujus si res gestas, itinera, terræ molem consideres, longè plurium annorum opus affirmabis. Provinciam iniens, quatuordecim tantum Socios in uno Collegio, ac tribus domiciliis, per Chilense regnum, Tucumaniam & Paraquariam sparsos reperit. Successori unum supra centum in novemdecim stationibus reliquit. Quis credat tantillo tempore, tantillis copiis tres amplissimas Provincias, octingentis & quinquaginta leucis in longum protensas (nam id intervallum inter Chiloensem sedem & Guairaniæ ultimum oppidum intercedit) & utrumque mare, Atlanticum scilicet & Pacificum, quâdam quasi domorum serie connecti potuisse. Chiloenses, ultimi fermè terrarum populi, per-

*Pessia.**Servitium personale.*

CAPUT
XXXII.
De Baltazari
re Senia.

*Cadaver
ejus æstima-
tum;**Et honoratum.**Baltazaris
Seniæ virtus.*

CAPUT
XXXIII.
De sedibus
novæ Para-
quariensis
Provinciæ.

*Joannes Viana
procurator.**Provincia
magnitudo.*

petuo domicilio inlessi sunt. In Araucanorum rebellium finibus tres sedes positæ. In Chileni regni metropoli, præter Collegium, Seminarium etiam conditum est. Mendoçinâ sedes ad radices Chilenorum montium idè constructa, ut Chilense regnum cum Tucumaniâ neceretur. In Tucumaniâ Cordubæ Collegium, Tyrocinium, & Seminarium feliciter surgebant. Portus Boni-aëris ad excipiendos ab Europâ venientes Socios opportunissimâ sede occupatus. Stabilitâ verò in Sanctæ Fidei urbe domo, Paraquaria Tucumaniâ commissa est. Collegium Assumptionis Socios versùs Saranam, & apud Guaicuræos Guairanosque, in quatuor sedibus degentes, sub tutelâ habebat. Sic immensam terrarum molem, mediæ Europæ propè parem, exiguo numero opportunis intervallis distributo, Didacus Torres comprehendit, paucitatem Sociorum industriâ & magnitudine animi compensans. Hæc de locis summatim.

CAPUT
XXXIV.
De primis
Paraquariæ
Provinciæ
Sociis.

*Operum va-
rietas.*

*Per adversa
res promota.*

*Sociorum
ardor.*

Et tyronum.

*Selectus So-
ciorum ad
Missiones.*

Socii illustres

QUIS jam sigillatim referat ex his sedibus ad remota vicinaque loca ordinarias excursiones? Præcipuas attigimus: de reliquis, ne paria passim narremus, & brevitati studeamus, satis erit dixisse, in tribus amplissimis Præfecturis studio pari per frequentes Indorum & Æthiopum baptismos, Neophytorum expiationes, Hispanorum exhomologeses, amicitiarum redintegrationes, vitiolorum publicorum amolitionem, & consuetæ vitæ Jesuiticæ munera, magnam messem ubique fuisse collectam. Dubium est, per prosperane magis, quam per adversa, rem Christianam Socii promoverint: nam vexatio ex servitio personali orta peperit nobis amplissimas Provincias, & novas sedes ad promulgandam Legem Divinam ab Rege Catholico, ac Regiis Prætoribus, & Senatoribus Societati assignatas. Quamvis verò plerique Socii, ut in rerum initiis fieri solet, si pauculos veteranos excipias, juvenes essent, cupiebant tamen omnes defectum ætatis virtutum maturitate supplere. & quæcumque res sanguinem, pericula, egestatem, iniurias, vexationes pro Christi gloria ac animarum salute promittere videbatur, impavidè effundebantur. Tyrones in eam spem se exercebant, & ægrè post tyrocinium ad studia cogebantur, aventes per æmulationem in arenam citò descendere, ne materiam totam (ut est timida spes) sibi veterani præriperent. Expoliebantur tamen eò accuratiùs, quò solidiores virtutes operæ inter Indos exigunt. Operosè admodum Didacus Torres ad Claudium Aquavivam scribebat, monens, ne quamvis virtutem putarent Provinciales Europæi docendis Indis idoneam esse, sed selectissimos mitterent. Ex subsidiariis ab Europâ advectis non quivis temerè ad opus Evangelii inter Indos disseminandi eligebantur, nec æstimabantur operarii ex floribus desideriorum, sed ex soliditate virtutum: solebatque Didacus Torres ad delectum faciendum indicere Sociis octiduana supplicia, & Deum in Venerabili Sacramento palam exposito diu multumque consulere. Nec fefellit Deus vota supplicantis: nam ex ejus delectu prodire multi præcellentes Missionarii, Rochus Gonsalvius, Martinus Aranda, Horatius Bechius, Petrus Romerus, palmam cruentæ mortis pro Christo obitæ consequuti: Melchior Vanegas, Antonius Ruisius, Marcellus Lorençana, Xaverius Urtasum, Didacus Boroa, Josephus Cataldinus, Simon Maçera, Darius Morellius, & alii sanctitatis famâ inter illustres nostræ Societatis Heroës locum amplissimum meriti. Nec exempla defuere, ut sit, ab tanto gradu, adeoque ab Societate, defciscantium, quòd animi virium parvitatem cum operis Evangelici magnitudine non comparantes, ab primo animi fervore torpuissent. Paucorum casu reliqui excitabantur ad conservandum vigorem: unde factum, ut per totam Americam & Europam, longè lateque vulgaretur fama Paraquariensium Sociorum, quos supremæ etiam potestates, & viri præcellentes, beneficiis & favoribus animabant ad constantiam. Ordiam ab summo capite.

CAPUT
XXXV.
De novæ
Provinciæ
beneficio-
ribus.

PAULUS Quintus Pontifex Maximus Episcopum Chilensem, nostris rebus non satis amicum, brevi diplomate monuit, ut Societatem amaret; quidquid in eam beneficii contulisset, illud se tanquam sibi præstitum agniturum. Philippus Tertius Rex Catholicus pro transportandis ex Europâ subsidiariis Sociis sæpè &

liberaliter